

Gemensamma grunder

Arbetsätt

Sambandsplanering

Beskrivning steg för steg

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Sambandsplanering – Beskrivning steg för steg

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Foto omslag: Hans Berggren

Publikationsnummer: MSB2623 – september 2025

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Vad är samband?	1
1.2	Varför behöver vi sambandsplanera?	2
1.3	Vem behöver förstå och tillämpa processen för sambandsplanering?	2
2	Att sambandsplanera	3
2.1	Vad är en sambandsplan?	3
2.2	Process för sambandsplanering	3
2.3	Modell för att prioritera och strukturera sambandssystem.....	6

1 Inledning

Förmågan att dela information inom och mellan aktörer är en förutsättning för att ledning och samverkan inom civilt försvar ska fungera och för att säkerställa samverkan med det militära försvaret.

Informationsförsörjning såväl i vardag som inför och under en samhällsstörning är styrt av alla aktörers ansvar och mandat. Informationsdelning är nödvändig för att totalförsvaret ska kunna identifiera och vidta åtgärder mot samhällshotande aktörer samt hantera andra samhällsutmaningar.

Av handlingsplaner som tagits fram inom totalförsvaret framgår tydligt under vilka förutsättningar som ledning och samverkan ska kunna bedrivas. Förmågor som identifierats är bland annat¹:

- Det finns förmåga att upprätta och dela informationen om händelseutvecklingen, tillståndet, den förväntade utvecklingen och tillgängliga resurser inom respektive ansvarsområde samt om vidtagna och planerade åtgärder till relevanta myndigheter samt som beslutsunderlag till regeringen.
- Det finns förmåga till ledning, samverkan och koordinering mellan det militära och civila försvaret.
- Det finns stärkt förmåga (personal, materiel och utbildning) till säker och robust kommunikation av säkerhetsskyddsklassificerad information.
- Det finns alternativa och/eller skyddade ledningsplatser.

I enlighet med §10 i MSB:s föreskrifter och allmänna råd om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap (MSBFS 2025:4) ska varje myndighet ta fram en sambandsplan, en plan för användning av sambandsmedel för att dela såväl öppen som säkerhetsskyddsklassificerad information mellan och inom organisationer. Processen för sambandsplanering som beskrivs i det här dokumentet riktar sig dock till **alla** aktörer som har ett ansvar inom civilt försvar och syftar till att vara ett stöd i arbetet med sambandsplaneringen såväl inom som mellan aktörerna.

1.1 Vad är samband?

Definition

Samband definieras som sammanfattande begrepp för teknik, regler och metoder för informationsöverföring och utgör en förbindelse mellan och inom olika aktörer.

¹ Handingskraft, FM2021-I 7683:2, MSB2020-I6261-3, sid 22.

Definitionen av samband är framtagen med utgångspunkt i Försvarmaktens definition² för att säkerställa samsyn inom totalförsvaret. Begreppet samband är teknikneutralt och ska ses som ett samlingsbegrepp för de förutsättningar som krävs för att säkerställa informationsöverföring inom och mellan aktörer i totalförsvaret.

Informationsförsörjning är ett samlingsbegrepp för rapportering och informationsdelning.³ Informationsöverföring är själva förflyttningen av information från en funktion eller aktör till en annan. För att möjliggöra informationsöverföring krävs en samsyn gällande samband, det vill säga teknik, regler och metoder.

1.2 Varför behöver vi sambandsplanera?

Informationsförsörjning är en grundförutsättning för ledning och samverkan. Sambandsplanering krävs för att säkerställa förmågan till informationsförsörjning. Aktören ska identifiera sitt informationsbehov och vilka sambandssystem som krävs för att upprätthålla kapacitet och förmåga.

Alla aktörer har ett eget ansvar för sin sambandsplanering. Den aktör som begär information eller som leder och driver samverkan ansvarar också för att besluta och anvisa på vilket sätt informationen ska delas, alltså att definiera och anvisa sambandsvägarna.

Sambandsplaneringen ska möjliggöra vår gemensamma förmåga till ledning och samverkan enligt definierade arbetssätt och principer. Det innebär att det behöver ske en aktiv sambandsplanering såväl inom som mellan aktörer för att säkerställa den samlade totalförsvarsförmågan.

Samband för samverkan

Aktörer med ett utpekat samordningsansvar som geografiskt områdesansvariga myndigheter och sektorsansvariga myndigheter har ett särskilt ansvar att upprätta sambandsplaner för samverkan inom sitt område eller sin sektor.

1.3 Vem behöver förstå och tillämpa processen för sambandsplanering?

Den här processen riktar sig till alla aktörer som behöver stöd i sin sambandsplanering för att säkerställa sin förmåga till ledning och samverkan. Utifrån det här arbetssättet och tillhörande mallar ansvarar respektive aktör för att göra sin sambandsplanering

² Försvarmakten, Handbok Samband grunder, H Sb G 2016, sid 7.

³ PM Vägledande principer för fortsatt utveckling av förmåga till ledning och samverkan inom civilt försvar, MSB 2025-07752.

Aktörer som använder samma process och tillhörande struktur säkerställer en effektiv, enhetlig och ändamålsenlig uppbyggnad av såväl det egna som det aktörsgemensamma sambandet.

2 Att sambandsplanera

2.1 Vad är en sambandsplan?

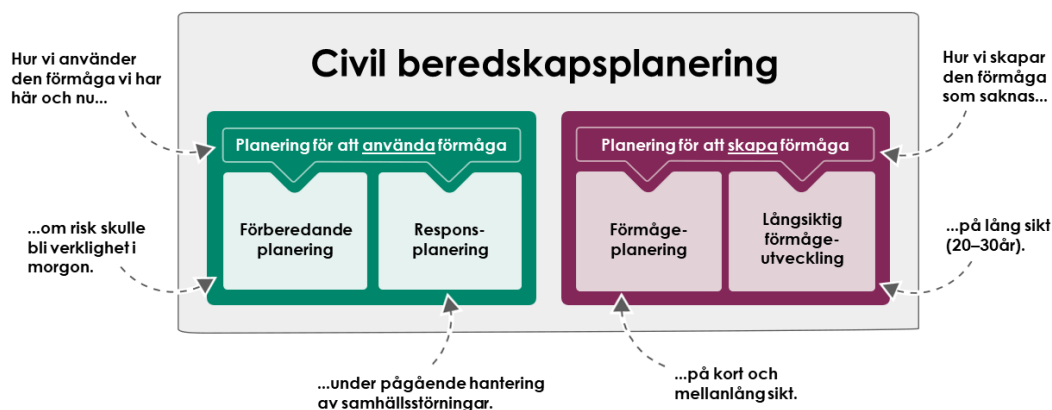
Definition

Sambandsplan är en beskrivning av metoder och system för överföring av information som utgår från definierade behov.

Syftet med sambandsplanen är att säkerställa förmågan till informationsförsörjning utifrån ett definierat behov genom att strukturera och styra sambandet för exempelvis en händelse, process eller aktör. Sambandsplanen skapas som en del i den förberedande planeringen såväl som vid responsplanering.

2.2 Process för sambandsplanering

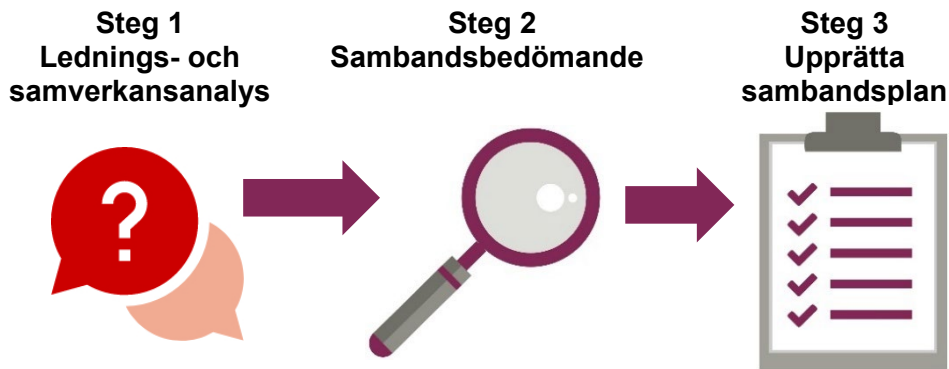
Syftet med processen är att på ett enkelt och strukturerat sätt omhänderta en aktörs behov av informationsförsörjning för att kunna utöva ledning och samverkan. Processen kan användas för såväl förberedande planering och responsplanering respektive förmågeplanering och långsiktig förmågeutveckling.⁴

Figur 1 Beskrivning av olika typer av planering inom civil beredskapsplanering.

⁴ Planeringsformer inom det civila försvaret, MSB2594, 2025.

Sambandsplaneringsprocessen består av tre steg:

Figur 2 Processbeskrivning som visar processens tre steg.

Steg 1 Lednings- och samverkansanalys

För att skapa en sambandsplan krävs förståelse för behoven av informationsförsörjning hos en aktör. Detta görs genom en lednings- och samverkansanalys.

Behovet av informationsförsörjning kan bland annat komma från perspektiven författningsstyrd rapportering, aktörsgemensam inriktning och samordning samt interna behov och egen ledningsförmåga. Även identifierade aktiviteter i kontinuitetshanteringen kan vara ingångsvärden till lednings- och samverkansanalysen.

Som stöd i analysen kan nedan frågeställningar användas:

- Vilka aktörer (interna som externa) ska dela information?
- Vilket syfte har informationsöverföringen? Är informationsöverföringen kritisk för aktörens uppdrag?
- Vilken sorts information ska överföras utifrån kategorierna Tal, Textmeddelande, Video, Filer, Data?
- Vilka tidskrav har informationen? Hur ofta? Hur bråttom?
- Är informationen skyddsvärd eller säkerhetsskyddsklassificerad?

Steg 2 Sambandsbedömande – val av sambandssystem

Utifrån lednings- och samverkansanalysen väljs de sambandssystem som bäst möter behoven. För- och nackdelar med olika sambandssystem bedöms utifrån olika aspekter.

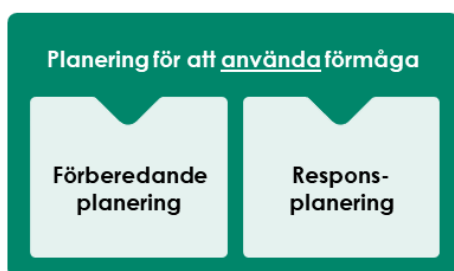
Att beakta vid val av sambandssystem utifrån lednings- och samverkansanalysen:

- Robusthet och resiliens– systemets förmåga att motstå störningar och återhämta sig efter avbrott.
- Informationssäkerhet – systemets förmåga att upprätthålla informationens konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.
- Tekniska och fysiska förutsättningar – geografisk och fysisk placering, tekniska systemegenskaper
- Administrativa förutsättningar – krav på till exempel förvaltning och organisation för att upprätthålla systemet, förvaring och fysiska krav för hantering av materiel och etableringsstider.
- Vilka sambandssystem har egen aktör tillgång till?
- Vilka sambandssystem har andra aktörer tillgång till?

En sambandsöversikt kan vara till stöd i sambandsplaneringen. En sambandsöversikt är en sammanställning av tillgänglig förmåga och innehåller uppgifter om vilka sambandssystem som finns tillgängliga och vilka andra aktörer som kan nå på respektive sambandssystem. Sambandsöversikten är inte kopplad till ett behov eller sammanhang utan beskriver endast övergripande förutsättningar.

System	E-post (Internet)	E-post (SGSI)	Telefoni (ATN)	WIS (Internet)	WIS (SGSI)	Raket	System X	System Y
Aktör								
Aktör A	x		x	x			x	x
Aktör B	x	x	x	x	x	x		x
Aktör C	x	x	x	x	x	x		x
Aktör D	x		x	x		x		x
Aktör E	x	x	x	x	x	x		x
Aktör F	x	x	x	x	x	x		x
Aktör G	x		x	x		x		x
Aktör H	x		x	x				x
Aktör I	x		x	x		x	x	x

Figur 3 Exempel på sambandsöversikt.

Vid **responsplanering** måste planeringen utgå från de sambandssystem som är tillgängliga vid händelsen medan **förmågeplaneringen** kan identifiera behov av ny förmåga genom nya sambandssystem.

Införande av nya system kräver god planering både aktörsgemensamt och internt inom respektive aktör. Varje system bör gå igenom en

godkännandeprocess inom respektive aktör för att säkerställa att systemet eller tjänsten kan nyttjas inom ramen för aktörens infrastruktur och informationssäkerhetspolicy. System som hanterar säkerhetsskydd eller berör säkerhetskänslig verksamhet ställer andra krav på informationssäkerhet och fysisk säkerhet samt i vissa fall samråd med tillsynsmyndighet.

Utöver en godkännandeprocess krävs också säkerställande att aktören har den organisation och de lokaler som krävs för att omhänderta den förvaltning, hantering och bemanning som krävs, vilket även inkluderar metoder och rutiner för användande samt utbildning och övning.

Styrdokument att beakta:

- MSB:s föreskrifter och allmänna råd (MSB FS 2025:4) om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap gör gällande att Rakel, SGSI och WIS ska användas av samtliga beredskapsmyndigheter.
- Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel (MSB342, år 2022).
- MSB:s föreskrifter om civila myndigheters signalskyddsberedskap (MSB FS 2025:3).

Steg 3 Upprätta sambandsplan

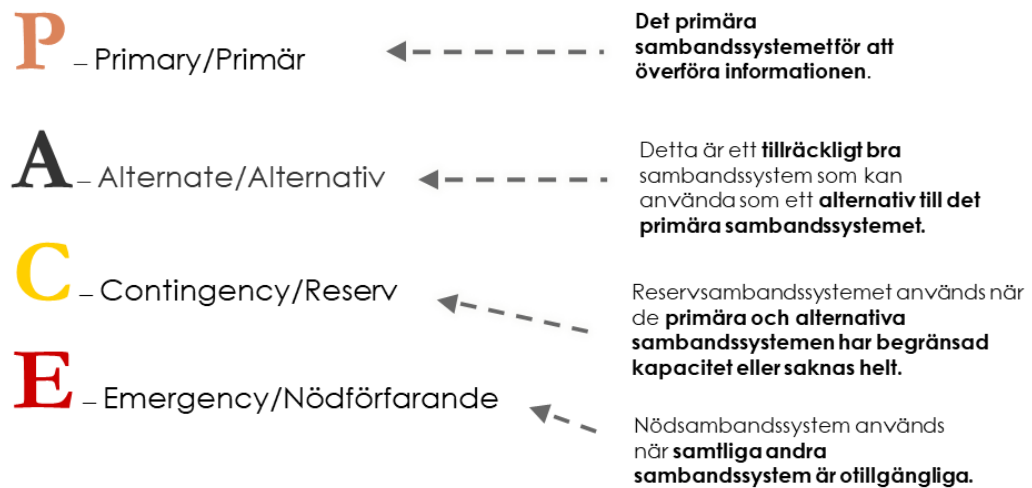
I detta steg upprättas en sambandsplan. Sambandsplanen ska ge en tydlig struktur för hur information kan delas. Sambandsplanen sammanställer olika sambandsvägar som tillsammans ska uppfylla hela behovet av informationsförsörjning för den händelse, process eller aktör som sambandsplanen tillhör. Detta omfattar även alternativ i händelse av att ordinarie sambandssystem har begränsad kapacitet eller är ur funktion. Sambandsplanen ska innehålla en beskrivning av

- sambandet i en kontext,
- vilka effekter som sambandet ska uppnå, samt
- vilka sambandssystem och metoder som ska användas för att informationen ska kunna överföras.

2.3 Modell för att prioritera och strukturera sambandssystem

PACE-modellen, som beskrivs nedan, används för att och strukturera sambandssystem i sambandsplanen. Syftet är att skapa redundans och förutsägbarhet redan i planeringen för att det ska vara tydligt hur aktörerna ska göra vid ett bortfall av ett eller flera sambandssystem.

Det bästa är att försöka använda olika bärare för informationsöverföringen då det oftast är bäraren som faller bort eller får begränsad kapacitet. En bärare är den teknik eller infrastruktur som används för informationsöverföringen, till exempel Rakelnätet, internet eller SGSI.

Figur 4 Visualisering av PACE-modellens fyra nivåer för att prioritera och strukturera sambandssystemen i planeringen.

Att använda sig av sambandssystem som är C eller E enligt modellen kan betyda att informationen behöver förändras. Det kan till exempel innebära att en kartbild behöver skickas som i bildformat eller att ett dokument behöver skrivas ut och överföras som ett fysiskt dokument. Det kan även innebära att informationen behöver anpassas för kräva färre informationssäkerhetsåtgärder eller för att kunna skickas snabbare via tal.

Mallar som stödjer sambandsplaneringsprocessen finns i Checklistor och mallar: Sambandsplan

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap